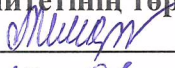

«Келісілді»

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрлігі
Мектепке дейінгі және орта білім
комитетінің төрағасы

 М. Мелдебекова
«11» 01 2021 ж.

«Бекітемін»

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрлігі
«Ұлттық тестілеу орталығы»
РМҚК директоры

 Д. Смагулов
«11» 01 2021 ж.

**Тәжік тілінде оқытатын мектептер үшін география
пәні бойынша мектеп бітірушілерді қорытынды аттестаттауға арналған
тест спецификациясы
(2021 жылдан бастап қолдану үшін)**

Тест спецификациясы келесі құжаттардың негізінде әзірленген:

– Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы №1080 қаулысымен бекітілген «Білім берудің барлық деңгейлерінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты»;

– ҚР БҒМ 2018 жылғы 31 қазандағы №604 бұйрығымен бекітілген (ҚР БҒМ 2020 жылғы 5 мамырдағы №182 бұйрығымен өзгертулер мен толықтырулар енгізілген) «Білім берудің барлық деңгейлерінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты»;

– ҚР БҒМ 2013 жылғы 3 сәуірдегі №115 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім деңгейінің жалпы білім беретін пәндері бойынша үлгілік оқу бағдарламалары (5-9 сынып);

– ҚР БҒМ 2017 жылғы 27 шілдедегі №352 бұйрығымен бекітілген Жалпы орта білім беру деңгейінің 10-11 сыныптары үшін (орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламалары аясында) жалпы білім беретін пәндер бойынша үлгілік оқу бағдарламалары;

– ҚР БҒМ 2019 жылғы 7 наурыздағы №105 бұйрығымен бекітілген Жалпы орта білім беру деңгейінің 10-11 сыныптары үшін (орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламалары аясында) жалпы білім беретін пәндер бойынша үлгілік оқу бағдарламалары.

Тестті әзірлеу мақсаты: География пәні бойынша негізгі орта және жалпы орта білім беру оқу бағдарламаларын меңгеру дәрежесін анықтау.

Тест мазмұны: Тест тапсырмаларының қиындығы 3 деңгейде беріледі: бірінші деңгейде - 7, екінші деңгейде – 6, үшінші деңгейде – 5 тапсырма.

Тестке жалпы білім беретін мектептерге арналған география пәні бойынша оқу бағдарламасына сәйкес оқу материалдары енгізілген.

№	Бөлім	№	Тақырып	№	Тақырыпша/Оқу мақсаттары
01	Чуғрофияи физикийи ҷаҳон	01	Чуғрофияи физикӣ	01	Замин сайёраи системаи офтобӣ мебошад. Нақша ва харита
				02	Қадри замин
				03	Лифофаи чуғрофӣ. Инсоният дар рӯи замин
		02	Чуғрофияи материкҳо ва уқёнусҳо	04	Хусусиятҳои асосии табиати сайёра
				05	Гуногунии чуғрофияи материкҳо ва уқёнусҳо
		03	Чуғрофия. Шарҳи ҷаҳон	06	Қонунҳои умумии чуғрофӣ
02	географияи Қазоқистон	04	Географияи физикийи Қазоқистон	07	Таърихи таҳқиқоти чуғрофийи қаламрави Қазоқистон
				08	Хусусиятҳои умумии физикӣ ва чуғрофийи табиати Қазоқистон
				09	Минтақаҳои бузурги чуғрофийи

					Қазақистон
				10	Муҳофизати табиат ва истифодаи самараноки захираҳои табиӣ
		05	Географияи иқтисодӣ ва иҷтимоии Қазақистон	11	Мавзӯи географияи иқтисодӣ ва иҷтимоии Қазақистон
				12	Аҳоли ва захираҳои меҳнатӣ
				13	Географияи комплексҳои байнисоҳавӣ
				14	Минтақаҳои иқтисодӣ. Қазақистон дар ҷаҳони муосир
03	Усулҳои таҳқиқоти ҷуғрофӣ	06	Усулҳои умумии ҷуғрофӣ	15	Истифодаи усулҳои мониторинги ҷуғрофӣ мувофиқи мавзӯи тадқиқот; мувофиқи мавзӯи тадқиқот аз усулҳои муқоиса истифода баред; истифодаи усулҳои ададӣ мувофиқи мавзӯи тадқиқот; истифодаи усулҳои таҳлили ҷуғрофӣ мувофиқи мавзӯи таҳқиқот; истифодаи усулҳои ноҳиябандӣ мутобиқи мавзӯи таҳқиқот
		07	Усулҳои воқеии таҳқиқоти ҷуғрофӣ	16	Истифодаи усулҳои таҳлили ҷуғрофӣ мувофиқи мавзӯи таҳқиқот; истифодаи усулҳои арзёбии қоршиносон мувофиқи мавзӯи таҳқиқот; истифодаи усулҳои моделсозӣ мувофиқи мавзӯи таҳқиқот; истифодаи усулҳои ноҳиябандӣ мутобиқи мавзӯи таҳқиқот
04	Картография ва геоинформатика	08	Картография	17	Истифодаи усулҳои таҳқиқоти картографӣ мувофиқи мавзӯ
		09	Асосҳои геоинформатика	18	Хусусиятҳои усулҳои таълими фосилавиро фаҳмонед; Хусусиятҳои усулҳои геоинформатика ва технологияҳои системаҳои иттилоотии ҷуғрофӣ (ГИС), робитаи онҳоро бо дигар илмҳо ва соҳаҳо шарҳ диҳед
05	Идоракунии табиат ва геоэкология	10	Истифодаи табиат	19	Фаҳмонед, ки зарурати истифодаи табиат, муайян кардани намудҳо (аз нуқтаи назари иқтисодӣ), ба таври графикӣ инъикос карда мешавад; муайян ва баҳоидиҳои таъсири истифодаи табиат ба муҳити зист (дар асоси ҷузъи маҳаллӣ / минтақавӣ); пешниҳод кардани роҳҳои коҳиш додани таъсири манфӣ истифодаи табиат ба муҳити зист (дар асоси

				чузъи маҳаллӣ / минтақавӣ); муайян кардани принципҳои идоракунии самараноки табиат; таҳияи пешниҳодҳо оид ба баланд бардоштани самаранокии идоракунии табиат (дар асоси чузъи маҳаллӣ / минтақавӣ); муаррифии лоиҳаҳои аз ҷиҳати экологӣ тоза (дар асоси чузъи маҳаллӣ / минтақавӣ)
				20 Таҳлили механизми танзими идоракунии табиат аз ҷониби бахшҳои иқтисодӣ ва истеъмоли; муайян кардани мувофиқати намудҳои истифодаи табиат ба меъёрҳои муқаррарнамудаи қонунгузорӣ (дар асоси чузъи маҳаллӣ / минтақавӣ); арзёбии самаранокии тадбирҳои экологӣ (дар асоси фарогирии иловагии чузъи маҳаллӣ / минтақавӣ); нақши шахсро дар истифодаи табиат муайян намуда, "изи экологӣ" -ро ҳисоб кунед; муаррифии принципҳои асосии тарзи ҳаёти шахс, ки ба ҳифзи табиат нигаронида шудааст (дар робита бо истеъмоли)
	11	Асосҳои таҳқиқоти геоэкологӣ	21	Тасвири графיקии моҳият, мундариҷа, самтҳои таҳқиқоти геоэкологӣ; шарҳи категорияҳои асосии геоэкология; муайян кардани сатҳи ифлосшавии геосфера ва омӯхтани сабабҳо ва оқибатҳои он; ноҳиябандии қаламрави ҷаҳонӣ аз рӯи сатҳи ифлосшавӣ ва таназзули муҳити зист; гурӯҳбандӣ ва тасвири графיקии омилҳои антропогенӣ, ки ба табиат таъсир мерасонанд; пешниҳод кардани роҳҳои коҳиш додани омилҳои антропогенӣ, ки ба муҳити зист таъсир мерасонанд; шарҳи механизми мушкилоти глобалии экологӣ; нақши қонунҳои қабати ҷуғрофиро дар равандҳои геоэкологӣ муайян кунанд; омӯхтани таҷрибаи ҷаҳонӣ дар ҳалли мушкилоти глобалии

					экологӣ; муайян кардани нақши технологияҳои инноватсионӣ дар ҳалли мушкилоти экологӣ; Минтақагирии экологии қаламрави Қазоқистон; Пешниҳоди ҳалли мушкилоти экологӣ дар Қазоқистон
				22	Таснифи тағироти антропогенӣ дар муҳити зист; таснифи нишондиҳандаҳои сифати муҳити зист; арзёбии таъсири муҳити ифлос ба ҳаёти инсон (дар асоси фарогирии иловагии ҷузъи маҳаллӣ / минтақавӣ); таснифи кишварҳои ҷаҳон аз рӯи сифати муҳити зист; муайян кардани сифати муҳити зист тавассути таҳқиқоти таҷрибавӣ (дар асоси ҷузъи маҳаллӣ / минтақавӣ); таҳияи пешниҳодҳо оид ба беҳтар намудани сифати муҳити зист (дар асоси ҷузъи маҳаллӣ / минтақавӣ); пешниҳоди лоиҳаҳо барои барқарорсозии минтақаҳои харобшудаи муҳити зист (дар асоси ҷузъи маҳаллӣ / минтақавӣ)
06	Геоэкономика	12	Асосҳои геоэкономика	23	Ҳадафҳо ва вазифаҳои геоэкономикаро шарҳ диҳед; шарҳи категорияҳои асосии геоэкономика; фарқияти геоэкономика ва географияи иқтисодиро муайян кунед; муайян кардани нақши фазои ҷуғрофӣ дар рушди иқтисодии кишварҳо ва минтақаҳо (дар асоси фарогирии иловагии ҷузъи қазоқӣ); таҳлили омилҳои фазоӣ (худудӣ) дар ҷойгиршавии соҳаҳо; таҳлили омилҳои ҷойгиркунии муносири соҳаҳои иқтисодиёти ҷаҳонӣ; арзёбии сохтори иқтисодии ҷаҳон; гурӯҳбандии кишварҳои ҷаҳон аз рӯи сохтори иқтисодӣ; таҳлили моделҳои худудии хоҷагии ҷаҳонӣ; муқоисаи нишондиҳандаҳои рушди иқтисодии кишварҳои ҷаҳон (дар асоси фарогирии иловагии ҷузъи Қазоқистон);

				гурӯхбандии кишварҳои ҷаҳон аз рӯи сатҳи рушди иқтисодӣ; арзёбии стратегияҳои рушди иқтисодии кишварҳои ҷаҳон (дар асоси фарогирии иловагии ҷузъи Қазоқистон); Муайян кардани сохтори иқтисодиёте, ки барои Ҷумҳурии Қазоқистон ғоидаовар аст, таносуби соҳаҳои иқтисод, сохтори ҳудудии иқтисод, нишондиҳандаҳои самарабахши рушди иқтисодӣ
				24 Мувофиқи сохтори соҳавӣ ва ҳудудии иқтисодиёт ва рушди иқтисодии минтақаҳои Қазоқистон таҳлили муқоисавӣ; Муаррифии ғояҳо оид ба баробарсозии рушди иқтисодии минтақаҳои Қазоқистон; Муайян кардани иқтидори рушди иқтисодии минтақаҳои Қазоқистон; таҳияи пешниҳодҳо оид ба рафъи монеаҳо дар роҳи рушди иқтисодии минтақаҳои Қазоқистон дар асоси таҳлил; Муаррифии ғояҳои тиҷоратӣ оид ба истеҳсоли маҳсулот ва хидматҳои дорои арзиши иловагӣ дар минтақаҳои Ҷумҳурии Қазоқистон; Пешниҳоди лоиҳаҳои стратегияҳои рушди иқтисодии минтақаҳои Қазоқистон; Муаррифии ғояҳои эҷодӣ барои баланд бардоштани маъруфияти маҳсулоти Қазоқистон
07	Геополитика	13	Асосҳои геополитика	25 Ҳадаф ва вазифаҳои геополитика, мавзӯи таҳқиқотро шарҳ диҳед; шарҳи категорияҳои асосии геополитика; муайян кардани объектҳо ва субъектҳои асосии геополитикӣ; омӯзиши воситаҳои асосии таъсири геополитикӣ; таҳлили фазои геополитикии ҷаҳон; арзёбии омилҳои физикӣ-ҷуғрофӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, демографӣ, сиёсӣ, ҳарбӣ, технологӣ дар геополитика; таҳлили хусусиятҳои морфологии қаламрави давлатӣ; таснифи давлатҳо аз рӯи хусусиятҳои морфологии қаламрав;

					Баҳодиҳии ҳамаҷонибаи хусусиятҳои морфологии қаламрави давлатии Ҷумҳурии Қазоқистон; таҳлили функсияҳо, намудҳо, ченакҳои муайян ва демаркатсия, динамикаи сарҳадҳои давлатӣ; Омӯзиши раванди ташаккул, нишондиҳандаҳои асосӣ ва динамикаи сарҳадҳои давлатии Ҷумҳурии Қазоқистон; Таҳияи пешниҳодҳо барои таҳкими марзҳои Ҷумҳурии Қазоқистон
				26	Тафсири равандҳои муосири геополитикӣ; Арзёбии ҳамаҷонибаи вазъи геополитикии Қазоқистон; Муайян кардани омилҳое, ки ба амнияти геополитикии Ҷумҳурии Қазоқистон таъсир мерасонанд; Таҳияи пешниҳодҳо оид ба таҳкими амнияти геополитикии Қазоқистон; Таҳияи пешниҳодҳо барои таҳкими робитаҳои Қазоқистон бо кишварҳои ҷаҳон ва созмонҳои ҷаҳонӣ ва минтақавӣ
08	Кишваршиносӣ	14	Минтақаҳои ҷаҳон	27	Тақсимои оламро ба минтақаҳои физикӣ, ҷуғрофӣ, таърихӣ ва фарҳангӣ, сиёсӣ ва ҷуғрофӣ, геополитикӣ шарҳ диҳед; Моделҳои худро оид ба ноъиябандии мураккаби ҷуғрофӣ ва таърихӣ-ҷуғрофӣ пешниҳод кунед; муаррифии эҷодии минтақаҳои таърихӣ ва ҷуғрофии ҷаҳон, таркиб ва хусусиятҳои онҳо, хусусиятҳои ҷуғрофӣ;
				28	Зарурияти ноъиябандии оламро бо далелҳои ғаъмонед; пешгӯии тағирот дар минтақаҳои таърихӣ ва фарҳангӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ; Муайян кардани ҷойгоҳ дар минтақаҳои физикӣ-ҷуғрофӣ, таърихӣ-ҷуғрофӣ, сиёсӣ-ҷуғрофӣ ва геополитикии Ҷумҳурии Қазоқистон; пешгӯӣ бо тағир додани мавқеи Қазоқистон дар харитаи минтақаҳои ҷуғрофӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ
		15	Муқоисаи кишварҳои ҷаҳон	29	Хусусиятҳое, ки дар муқоисаи кишварҳои ҷаҳон истифода мешаванд, муайян кунед;

				Усули ҳисоб кардани яке аз нишондиҳандаҳои дар муқоисаи кишварҳои ҷаҳон истифодашавандаро шарҳ диҳед (ихтиёрӣ: Маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ (ММД), Маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ (ММД), аз ҷумла паритети қобилияти харидории ба ҳар сари аҳоли (PPP), таъвозуни гендерӣ); Тасвири графикаи рейтингҳои кишварҳои ҷаҳон аз рӯи яке аз нишондиҳандаҳо (ихтиёрӣ); тавсифи индексҳо ва рейтингҳои кишварҳои ҷаҳон, ки аз рӯи нишондиҳандаҳои маҷмӯӣ ҳисоб карда мешаванд (нишондиҳандаҳои ҳисобшаванда / арзёбишаванда, мавзӯи арзёбӣ, доираи натиҷаҳо); тасвири графикаи рейтингҳои ҷаҳонӣ, ки аз рӯи нишондиҳандаҳои маҷмӯӣ ҳисоб карда шудаанд; муайян кардани омилҳои ҷуғрофӣ, иқтимоӣ, иқтисодӣ ва сиёсӣ, ки ба мавқеи кишвар дар рейтинг таъсир мерасонанд
			30	Омӯзиши динамикаи ҷойгоҳи Қазоқистон дар индексҳо ва рейтингҳо, ки аз рӯи нишондиҳандаҳои маҷмӯӣ ҳисоб карда шудаанд (дар мисоли як рейтингҳои ихтиёрӣ); Муайян кардани омилҳои ҷуғрофӣ, иқтимоӣ, иқтисодӣ ва сиёсӣ, ки ба мавқеи Қазоқистон дар рейтинг дар асоси нишондодҳои маҷмӯӣ ҳисоб карда мешаванд (дар мисоли як рейтингҳои ихтиёрӣ); Муаррифии ғояҳо барои беҳтар кардани мавқеи Қазоқистон бо истифода аз ҳисоботҳо дар рейтингҳо ва нишондиҳандаҳои бо маҷмӯи нишондиҳандаҳо муайяншуда (дар мисоли як рейтинг бо интиҳоб); тавзеҳ додани нақши шахс дар баланд бардоштани сатҳи зиндагии инфиродӣ, ки ҳангоми муайян кардани мавқеи кишвар дар нишондиҳандаҳо ва рейтингҳо ба назар гирифта мешаванд; муайян кардани аҳамият, мавзӯҳо ва истеъмолкунандагони иттилоотӣ ҷуғрофӣ татбиқшаванда

09	Проблемаҳои ҷаҳонии инсон	16	Ҳалли мушкилоти ҷаҳонӣ	31	Гуруҳбандии мушкилоти рушди инсон
				32	муайян кардани меъёрҳои мушкилоти глобалӣ;

Тест тапсырмаларының формалары:

Жабық формадағы бір дұрыс жауапты және ашық формадағы қысқаша немесе толық жауапты қажет ететін тест тапсырмалары.

Тест тапсырмаларының саны:

Тесттің бір нұсқасындағы тест тапсырмаларының саны – 18: бір дұрыс жауапты 10 тест тапсырмасы, контекст негізінде бір дұрыс жауапты 5 тест тапсырмасы, ашық түрдегі қысқаша немесе толық жауапты 3 тест тапсырмасы.

Тест тапсырмаларын орындау уақыты: Тестті жалпы орындау уақыты – 80 минут.

Жеке тест тапсырмаларының және барлық тесттің орындалуын бағалау:

Дұрыс орындаған бір дұрыс жауапты тест тапсырмасы үшін – 1 балл, дұрыс орындалмаса – 0 балл. Барлығы – 10 балл.

Контекст негізінде дұрыс орындалған бір дұрыс жауапты тест тапсырмасы үшін – 1 балл, дұрыс орындалмаса – 0 балл. Барлығы – 5 балл.

Ашық түрдегі дұрыс орындалған 1 тест тапсырмасына 0-ден 5 балға дейін, максималды – 5 балл. Барлығы – 15 балл.

Барлық тест бойынша жиналатын максималды балл – 30.